

Kalle O. 39/12.2.1993

4

LIEKSA 24 POKRONLAMPI

Kivikautisen / varhaismetalli-
kautisen asuinpaikan koekaivaus
K. Katiskoski 1991

SISÄLLYS

JOHDANTO	2
ARKISTOTIEDOT	3
KAIVAUSPAIKAN SIJAINTI JA TOPOGRAFIA	4
KAIVAUSTEKNIikka	5
MAAPERÄ JA KULTTUURIKERROS	5
RAKENTEET	10
Kuopanne	10
Punamultakuvio ja liesikiveys	11
LÖYTÖAINEISTO	12
YHTEENVETO	15
LUETTELO KARTOISTA	17
LUETTELO NEGATIIVEISTA (KUVISTA)	17
LUETTELO DIAPOSITIIVEISTA	19
KARTAT	20
KUVATAULUT	30
LIITE: Luuanalyysi (Pirkko Ukkonen)	

JOHDANTO

Museoviraston esihistorian toimisto koekaivoi valtion työllisyys-työohjelmassa myönnetyn kolmivuotisen rahoituksen turvin Lieksassa ensi kertaa v. 1991. Runsaan kuukauden ajan - syyskuun alusta loka-kuun alkuun - tutkittiin Pokronlammen ja Timitran Honkalan 1970- ja 1980-luvulla löytyneitä kohteita. Valtaosa tutkimuksiin varatusta ajasta käytettiin Pokronlammen kivikautisen asuinpaikan tutkimuksessa. Ensisijaisena tehtävänä oli kohteiden luonteen ja laajuuden selvittäminen (ks. myös kaivauskertomus Lieksa 11 Honkala). Pokronlammen kohde löytyi v. 1983, kun koululainen Eija Ihalainen löysi kampakeraamisen astianpalan sortuneen rantatörmän puunjuurakosta. Allekirjoittanut toimi kaivausten johtajana, HuK Nina Strandberg piirtäjänä. Kaivajina oli Lieksan kunnan ja työvoimatoimiston osoittamat 8 työtöntä kuntalaista. Kaivausbudjetti jälkitöineen oli 220 000 markkaa.

Helsingissä 17.11. 1992

Kaarlo Katiskoski

ARKISTOTIEDOT

LIEKSA 24 POKRONLAMPI

Kivikautisen /varhaismetallikautisen asuinpaikan koekaivaus 1991

Kylä:Lieksa

Tila: Taira Rn:o 25:98, om. Kymmene Oy; Mäkitaira Rn:o 25:111, om.
Lieksan kaupunki; Rn:o 25:1, om. Valtionrautatiet

Peruskartta: 4332 02 LIEKSA (1982)

Koordinaatit: x=7021 52, y=4502 80, z=95-102,5

Kaivausalueelta tulleet löydöt: KM 27122:1-407 (diar. 23.4. 1992)

Aikaisemmat löydöt: KM 22032

Aikaisemmat tutkimukset: M. Huurre (tark.)

Sivut 30- ovat kuvatauluja, joissa on kuvat negatiiveista f
88841-842, 88846-849, 88852-854, 88856-63, 88865-869, 88871-886
Negatiivit 88841-871, 88874, 88877, 88884-886

Diapositiivit: 25639-657

Luettelo kartoista, negetiiveista (kuvista) ja diapositiiveista on
kertomuksen lopussa ss. 17-19.

Liite: Luuanalyysi (Pirkko Ukkonen)

KAIVAUSPAIKAN SIJAINTI JA TOPOGRAFIA

Lieksan Pokronlammen kivikautinen asuinpaikka sijaitsee Lieksan kaupungin keskustan läheisyydessä, sen kaakkoispuolella, n. 2200 m Pielisjärven kirkosta kaakkoon. Asuinpaikka on Pokronlammen, entisen Pielisen lahden, koillisrannalla sijaitsevalla pääosin hyvin jyrkästi kohoavalla kankaalla, Joensuun-Kontiomäen rautatien ja rannan välissä. Lampi kerää vesiä idästä Sokojoen kokooma-altaana. Rautatie tekee paikan itäosassa jyrkän (n. 3-4 m) leikkauksen kohdassa, joka on aiemmin ollut peltomaata. Heti rautatien koillispuolella on Tuiran rivitaloalue. Pokronlammen pinta on suunnilleen Pielisen tasolla (Pielisen keskivesitaso 93,64 m mpy., molemmat peruskartalla 93,7 m mpy.) ja lammen lasku-uoma sijaitsee soistuneessa ja kaislikoituneessa pohjoisosassa.

Kaivauspaikan eteläosan "ylemmällä terassilla" rantatörmä on alaosassa sortunut ja jyrkkä, paikoin lähes pystysuora ja n. 4-6 m korkuinen. Tämän yläpuolellakin, varsinkin tutkimusalueen eteläosassa, maasto on jyrkkärinteinen, korkeimmillaan n. 8-9 m Pokronlammen pintaa ylempänä. Sortuneen rantatörmän ja rautatieleikkauksen välinen kannas on ainoastaan n. 25 m levyinen. Pohjoisosaa kohti maasto alenee vähitellen matalammaksi terassiksi, joka on ainoastaan n. 3 metriä nykyistä vedenpintaa ylempänä. Asuinpaikan alue on pääasiassa suuria, paikoin valtavia, honkia kasvavaa hiekkakangasta. Näiden juurakko on ollut tehokkaasti sitomassa maaperää sortumiselta, mutta maaperä ollessa syöpynyt törmän alta on laajempia sortumia odotettavissa lähitulevaisuudessa. Mahdollisesti rautatien rakentamisen yhteydessä, ehkä myös viime sotien aikana, on lähinnä alueen keskiosaan kaivettu runsaasti syviä kuoppia (varasto- ja sorakuoppia?). Näiden kaivamisen yhteydessä myös ympäristön vanhan maanpinnan päälle on kasaantunut uusia maakerroksia. Täyttemaata on myös alueen koillisosassa rautatieleikkauksen läheisyydessä, ilmeisesti vanhaa peltomaata ja rautatierakentamisen jäljiltä 1900-luvun alusta. Tämä alue on pensaikkoa ja niittyä. Tutkitun alueen pituus Pokronlammen rannan suuntaisesti on n. 180 m kaakosta luoteeseen. Paikka on paikoin keskiosassa ns. itsestään tuhoutuva jyrkän hiekkatörmän vähittäisen sortumisen vuoksi. Viimeksi mainitussa leikkauksessa on paikan ensimmäisen, v. 1983 löytyneen keramiikanpalan löytökohta.

KAIVAUSTEKNIikka

Pokronlammen rantatörmää kohti viettävälle kankaalle muodostettiin koordinaatisto, jossa rantalinjan suuntaisen luoteeseen (pohjoiseen) kasvavan y-akselin suunta oli bussolin lukema $211,5^{\circ}$, koilliseen kasvavan x-linjan ollessa $301,5^{\circ}$. Mittapisteenä oli siten käytännössä koordinaatistoruudukon eteläpiste. Tähän koordinaatistoon pyrittiin tekemään 1×1 m koeruutuja 10 m verkostossa. Maaston muotojen, edellä mainittujen kuoppien ja suurten puiden ym. kasvillisuuden takia verkostoa ei voitu sellaisenaan toteuttaa, ja koeruudut oli usein kaivettava kohtiin, johon ne helpoimmin saatettiin kaivaa. Kaikkiaan tehtiin 43 kpl. 1 m^2 laajuisia koekuoppia, jotka kaikki kaivettiin löydöttömään ja puhtaaseen pohjamaahan saakka. Koeruudun 192/99 kohdalle avattiin korkeuskäyriä vastaan 14 m pituinen koeoja laajennuksineen (kaikkiaan 17 m^2). Kuopat kaivettiin pintaturpeen/humuksen poistamisen jälkeen kaivauslastoin löytöjen talteenotto-/kaivauskerroksen ollessa 10 cm paksuinen. Turvekerrosta ja sen alaista kivennäismaahan puhdistettua kerrosta nimitettiin 0-kerrokseksi. Koeojan yläpää (koillispää) laajennuksineen kaivettiin 5 cm:n kerroksina.

Koeojasta piirrettiin tasokartat 1:50 (taso 2) ja 1:25 (pohjoispään tasot 2,5; 3; 3,5; 4 ja 5) sekä tämän koillinen (itäinen) profiili. Koeruuduista karttoja ei piirretty. Yleiskartta, sekä sen peitekarttana vaaituskartta, johon vaaitusluvut merkittiin absoluuttisina, laadittiin 1:500. Kiintopisteinä käytettiin kaakkoisosassa ylemmällä terassilla olevaa kiveä (kiintopiste 1=067=103,37 m mpy., koordinaatit n. 188/112,50) ja alemmalla luoteessa rajapyykkiä n:o 2 (kp2=315=96,78 m mpy., koordinaatit n. 286/118,50). Näiden absoluuttinen korkeus saatiin siirtämällä korkeus n. 700 m luoteessa Pokronlammen lasku-uoman kohdalla sijaitsevalta valtakunnalliselta kiintopisteeltä rautatiesillassa (97,373 m mpy.).

MAAPERÄ JA KULTTUURIKERROS

Koko kaivausalueen maaperä oli kivetöntä hiekkaa tai hietaa. Paikoin maanpinta oli kulunutta alueen ollessa suosittua ulkoilualuetta. Humuskerroksen sekä resentin maakerroksen (mullan ja hiekkanse-

kainen) paksuus vaihteli alueella runsaasti. Noin puolet kaivetuisista koeruuduista sisälsi myöhempien aikojen kerroksen, paksuudeltaan muutamasta cm:stä aina n. 60 cm paksuiseen (229/109 ja 250/109) saakka. Tätä oli erityisesti ratapenkan läheisyydessä olevissa koe-kuopissa (alla myös ilmeisesti entistä peltomaata ?) sekä muutamissa eteläosan jyrkemmässä rinteessä olleissa ruuduissa (170/99, jossa oli steriili 10 cm pintakerros vanhan kulttuurikerroksen päällä). Erityisen selvästi tuoreita maakerroksia oli keski- ja pohjoisosan ruuduissa (välillä 230-260/), alueella, jossa useat suuret (suurin n. 6x8 m) resentit kuopat sijaitsevat, ja maamassoja on siirrelty. Viimeksi mainittuja voi pitää jätemaa-kerroksina (erityisesti koe-kuoppa 250/109, jossa oli peltiromua vielä 40-50 cm syvyydessä).

Selvin värjäytynyt ja kuopituksen perusteella varsin yhtenäiseltä vaikuttanut kulttuurikerros oli havaittavissa etelä- ja keskiosan koeruuduissa (ja ojassa), runsaan 60 m matkalla rantalinjan suunnassa (välillä 150-215/) rantaterassin päällä sekä myös jyrkässä rinteessä, aina n. 15-20 m etäisyydelle törmän reunasta. Pintaturpeen alla huuhtoutumiskerros oli useimmiten ohut ja heikosti erottuva tai se puuttui kokonaan. Tämän alla oli erotettavissa vaihtelevan voimakas, yleensä heikohko likamaa, jonka paksuus vaihteli yleensä 10-15 cm välillä, mutta oli paikoin vahvempi (160/109, 169/109, 181/99, 119/100). Erityisen paksu kulttuurikerros oli koekuopassa 99/192 ja sen kautta avatun koeojan (191-193/96-109) alaosassa, kaikkiaan paikoin 75-90 cm, mutta myös koeojan yläosassa 20-45 cm vahvuinen. Tällä alueella myös löytömäärä oli suurin. Kulttuurikerros oli väriltään punertavaa kulttuurimaata, harmaata likamaata tai palanutta hiekkaa ja nokea. Asuinpaikan reunaa voi arvioida sortuneen ainakin suunnilleen välillä 180-210/.

Myös alemmalla terassilla oli osassa koeruutuja havaittavissa kulttuurimaakerrokseksi tulkittua horisonttia (likamaata) joka kuitenkin oli yläterassilla havaittua heikompi, ohuempi ja epämääräisempi. Tämä oli selvimmillään 240-260/ välisellä alueella rannasta aina 20 m etäisyydellä saakka. Myös löytöjä oli alaterassin koeruuduissa huomattavasti vähemmän, mm. ei lainkaan palanutta luuta. Likamaan paksuus vaihteli n. 5-15 cm välillä ja oli paikoin vasta mainitun resentin maakerroksen alla havaittavissa.

Koekuopituksen perusteella värjäytynyttä kulttuurikerrosta sisältävä

asuinpaikan ydinalueeksi katsottava ala on n. 1200-1400 m² laajuinen yläterassilla. Alaterassin heikommin värjäytynyt ja epäyhtenäisempi alue lienee n. 1000 m² laajuinen. Näitä ei kuitenkaan pelkästään koekuopituksen perusteella voi pitää ehdottomasti toisistaan erillisinä alueina.

Havaintojen perusteella kulttuurimaata sisältäneet koeruudut etelästä (kaakosta) käsin:

159/100, turve ja huuhtoumiskerros 8 cm, likamaa 10-14 cm, pohjahiekka, kokonaissyvyys n. 50 cm (vain 1 palanut luunpala).

160/109, resentti pintakerros 15 cm, vanha pintaturvekerros, jonka alla likamaakerros 10-15 cm, punertavanruskea osittain palanut kerros 10-15 cm, pohjahiekka, kokonaissyvyys 60 cm (runsaasti löytöjä, lähinnä palanutta luuta).

169/109, turvekerros n. 2 cm, tummanruskea likamaakerros (resentti?), jonka alla paksu resenttejä löytöjä sisältävä hiilikerros erityisesti N-kulmassa, lika- ja punertava kulttuurimaakerros n. 10 cm, punaruskea palomaakerros n. 10 cm, pohjahiekka, kokonaissyvyys n. 50 cm (runsaasti löytöjä, lähinnä palanutta luuta ja kvartseja).

170/99, uusi steriili pintakerros 10 cm, värjäytynyt kulttuurikerros (likamaata ja hiilipartikkeleja sisältävä) 15 cm, pohjahiekka, kokonaissyvyys n. 40-45 cm (hieman löytöjä).

180/109, turve- ja sen alainen mullansekainen resentti? likamaakerros 15 cm, rikastumiskerros 10 cm, pohjahiekka, kokonaissyvyys 40 cm (ei löytöjä).

181/93, törmän reunan läheisyydessä, turve- ja huuhtoutumiskerros 10 cm, heikkoa värjäytynyttä likamaata n. 35-40 cm, pohjahiekka, kokonaissyvyys 55-60 cm (löytöinä lähinnä kvartseja ja palanutta luuta).

181/99, turve 5 cm, epämääräinen huuhtoutumiskerros 5 cm, harmaa likamaa n. 10 cm, palanutta hiekkaa 25 cm, vielä syvemmälläkin palanutta hiekkaa ja hiiltä läikkinä, kokonaissyvyys 100 cm (vain pari kvartseja 10-20 cm).

190/109, turvekerros 5 cm, likamaa 10 cm, keltainen hiekka 10 cm, pohjahiekka, kokonaissyvyys 45-50 cm (kvartseja ja vähän palanutta luuta).

199/100, turve- ja epämääräinen huuhtoutumiskerros n. 5 cm, likamaakerros n. 10 cm, rikastumiskerros (heikko kulttuurimaa) n. 20 cm, pohjahiekka, kokonaissyvyys n. 40 cm (liuske-esineen katkelmia, kvartseja, 5-25 cm).

200/110, pintaturve, humus ja hiekansekainen kerros 6-10 cm, likamaata n. 10-13 cm, keltainen hiekka (rikastumiskerros ?) 10-15 cm, kokonaissyvyys n. 45 cm (löytöinä lähinnä kvartseja).

205/104, 2 resenttiä turve- ja hiekkakerrosta 18 cm, vanha turvekerros, harmaa likamaa n. 20 cm, keltainen hiekka n. 12-15 cm, pohjahiekka, kokonaissyvyys n. 70 cm (vain vanhaan pintaan liittyvinä löytöinä kvartsi-iskos ja palaneita savenpaloja).

210/109, pintaturve ja epämääräinen huuhtoutumiskerros n. 6-10 cm, likamaa 14-18 cm, keltainen hiekka ja pohjahiekka/hieta, kokonaissyvyys 50-55 cm (muutama kvartsi ja palanut savenpala).

215/102, turvekerros 5 cm (mahdollinen resentti pintakerros), likamaata 20 cm paikoin, keltainen hiekka n. 10 cm, pohjahiekka, kokonaissyvyys 45-50 cm (kvartsi-iskos).

230/98, törmän reunan vieressä, turve- ja huuhtoutumiskerros 6-10 cm, likamaata 15 cm, pohjamaa, kokonaissyvyys 35-40 cm (ei löytöjä).

242/102, törmän reunan lähellä, resentti turve ja täytemaa. 15 cm, vanha turve- ja huuhtoutumiskerros n. 4 cm, epämääräinen rikastumiskerros ja likamaa ?, pohjamaa, kokonaissyvyys n. 35-40 cm (1 epämääräinen kvartsi vanhasta huuhtoutumiskerroksesta).

244/119, turve n. 3-5 cm, huuhtoutumiskerros n. 5 cm mahdollinen likamaakerros n. 10 cm, pohjahieta, kokonaissyvyys 45 cm (löytöinä savianpala, palaneita savenpaloja ja kvartseja).

249/102, törmän reunan läheisyydessä, turve- ja hiilikerros n. 6-7 cm, huuhtoutumiskerros paikoin 2-3 cm, rikastumiskerros ja likamaa ?

7-8 cm, pohjahieta, kokonaissyvyys 40 cm

251/119, resentti pintakerros n. 16-18 cm, vanha pintaturve, likamaakerros n. 15 cm, punertavan keltainen hieta (palanut kerros ?) n. 10-15 cm, pohjahieta, kokonaissyvyys n. 60 cm (likamaakerroksesta löytöinä muutamia kvartseja).

261/119, resentti pintakerros n. 30 cm, vanha turve 1-2 cm, huuhtoutumiskerros 2-3 cm, mahdollinen heikko likamaa 6-8 cm, keltainen hiekka 8-10 cm, pohjahiekka, kokonaissyvyys 80-90 cm (löytöinä asbestisekoitteisia saviastianpaloja 2 kpl., palaneita savenpaloja ja kvartseja).

262/113, turvekerros 3-4 cm, sekoittunut hiekkakerros 3-4 cm, vanha turvekerros 3-4 cm, likamaata vaihdellen 5-15 cm, pohjahiekka, kokonaissyvyys 55 cm (löytöinä kvartseja ja asbestisekoitteisen savias-tian reunapala).

262/130, 2 erillistä resenttiä pintakerrosta yhteensä 40 cm, vanha ohut turvehorisontti (1 cm), likamaata 10-12 cm, keltainen hiekka n. 10 cm, pohjahiekka, kokonaissyvyys 75-80 cm (vanhasta pintakerroksesta ja sen alta löytöinä palanut savenpala, kvartsikaavin ja hioin).

283/118, törmän reunassa rajapyykin SE-puolella, turvekerros n. 6 cm, epämääräinen huuhtoutumiskerros n. 3 cm, mahdollinen ruskea likamaakerros n. 5-7 cm, keltaista ja vaaleaa hiekkaa 25 cm, pohjahiekka, kokonaissyvyys 55 cm (2:sta kerroksesta keramiikanpala).

Koeoja (191-193/96-109)

Paksun kulttuurikerroksen sisältävän koeruudun 192/99 kohdalle korkeuskäyriä vastaan vedetyssä koeojassa oli koko pituudeltaan havaittavissa värjäytyntä kulttuurikerrosta, joka oli erityisen paksu 5 m matkalla ojan alaosassa (n. 70-100 cm syvyyteen maanpinnasta). Koeojassa turpeen alainen huuhtoutumiskerros oli joko heikosti kehittynyt tai kokonaan havaitsematon. Sen sijaan turpeen alaista kerrosta voi luonnehtia kulttuurimaaksi. Tämä oli paikoin sekoittuneelta hiekalta vaikuttavaa, mihin myös ilmeiset myöhemmät löydötkin

viittaavat. Tämä pinnan kulttuurimaakerroksen paksuus vaihteli 5-40 cm välillä. Mainitun koeruudun 192/99 kohdalla oli tämän alla n. 45-65 cm syvyydessä hiiltä sisältänyt nokimaakerros, valkoiseksi palanutta hiekkaa sekä muutama palanut kivi. Palaneen kerroksen alla oli vielä heikkoa likamaata aina 90-95 cm syvyyteen pinnasta lukien (ks. myös kappale RAKENTEET).

Myös ojan yläosassa kulttuurimaaksi luonnehdittavaa kerrosta pintaturpeen alla oli 5-10 cm vahvuudelta. Tämän alla erotettiin rikastuneen hiekan lisäksi voimakkuudeltaan vaihtelevaa likamaata ja 2 (toisesta) kaivauskerroksesta lähtien voimakkaan punainen punamulta-alue ja punamullan värjäämää hiekkaa n. 20 cm vahvuudelta. Yläosassa punamulta muodosti ojan poikkisuuntaisen kuvion, jonka vuoksi ojaan tehtiin laajennus (ruudut 191-193/106.50-107, ks. RAKENTEET). Syvemmälle kaivettaessa kuvion itäpää (kaakkoispää) muodostui nokea, hiiltä ja valkoiseksi palanutta hiekkaa sisältäväksi säännöllisen pyöreäksi liedeksi. Tämä ulottui ympäristöönsä syvemmälle 6-7:een kaivauskerrokseen saakka sisältäen myös runsaasti punamultaa.

RAKENTEET

Kuopanne

Koekuopituksessa havainnot asuinpaikan kiinteistä rakenteista jäivät vähäisiksi. Selvemmat huomiot ovat koeojasta. Ojan alaosassa koeruudun 192/99 kohdalla oli paksu kulttuurikerros, joka profiilissa erottui n. 2,5 m levyisenä kuopanteena. Tämän pintaosa erottui ympäristöstään punertavanruskeana kulttuurimaakerroksena, jonka pohjalla oli nokimaakerros ja sen alainen valkoiseksi palanut hiekkakerros muutamine palaneine kivineen. Edelleen tämän alla oli heikkoa likamaata sisältänyt ympäristöönsä syvemmälle ulottunut kuopanne, joka ulottui n. 90-95 cm maanpinnan alapuolelle ja erottui osittain myös ojan tasoissa kaarevareunaisena likamaaläikkänä. Vielä yli 80 cm syvyydessä kuopanne oli n. 2 m levyinen koeojan suunnassa. Nokimaasta saatiin hiilinäyte 5-6 kaivauskerroksesta (näyte 1, KM 27122:407a, n. 5 g, ei anal.). Löytöinä saatiin kvartseja ja palanutta luuta pintaosasta alkaen pohjalle saakka. Ilmeisesti kyseessä on pyöreähkö tulisijallinen kuopanne, jonka keskus jäi kaivamattomaan koeojan kaakkoisprofiiliin.

Punamultakuvio ja liesi

Ojan yläpäässä oli kokonaisuudessaan punertavaa hiekkaa, jossa hahmottui 2 kaivauskerroksessa poikittainen, melko voimakkaasti värjäytynyt punamultaläikkä (192/106.50-107), jonka vuoksi koeojaa laajennettiin molemmille puolille 1x1,5 m ala. Kaakkoispuolen laajennuksen ruudusta 191/107 paljastui punamulta-alueen jatkeena ja ympäröimänä valkoiseksi palanut, pyöreähkö, nokea sisältänyt läikkä, joka syvemmällä osoittautui liesikiveykseksi. Koeojan luoteispuolen laajennuksesta (106,50-107/193) hahmottui puolestaan voimakkaampi muodoltaan epämääräinen punamultaläikkä suunnilleen koeojan suunnassa.

Alkuperäiseen koeojalinjaan väliin jäänyt likamaaksi sekä punamultaa sisältäväksi tai sen värjäämäksi tulkittu alue (lähinnä ruutu 192/107) oli melko säännöllinen "hautamainen" kuvio. Tämän leveys oli n. 50 cm, pituus kaako-luodesuunnassa tulkinnan mukaan (lieden ala mukaan luettuna) n. 2 m, jopa ylikin. Erityisesti sen lounaisreuna oli selväpiirteisen suora koeojan poikkisuunnassa (kaakosta luoteeseen, tasot 2,5-3,5), ilmeisesti kaivetun alueen reuna. Kuviossa ei havaittu hautaukseen viittaavaa "hahmoa", eikä sitä voitu ainakaan varmuudella siksi tulkita. Kuitenkin löytöjensä puolesta ruutu 192/107 oli kaivausalueen rikkaimpia. Siinä oli yli 50 kvarttia, joukossa muutamia esineitä, mm. kaavin ja kärki sekä 2 liuskeista nuolenkärkeä sekä runsas 400 palaa palaneita luita, joukossa ainakin hirven ja hauenluuta sekä yleensä kalanluuksi määritettyjä. Syvemmälle kaivettaessa tämä punaiseksi värjäytynyt maa vähitellen heikkeni ja pieneni. Sen sijaan punaiseksi värjäytynyt alue keskittyi kaakkoisosan pyöreään läikkään sekä luoteisosan laajennukseen. Tämä ojan koillispää oli muutenkin kokonaisuutena löydöiltään alueen rikkaimpia. Yksi asbestisekoitteinen pieni keramiikanpala (:325) löytyi ruudusta 193/107 1 kerroksesta (2 kerroksen rajalta).

Pyöreähkö kuvio punamulta-alueen kaakkoisosassa paljastui tasossa 3,5 kiveyksen sisältäväksi säännöllisen pyöreäksi kuoppaliedeksi, jossa oli myös voimakkaan punaiseksi värjäytynyttä maata (punamultaa) ja jossa hiili sekä noki keskittyivät reunoille (liesikuopan pohjalle). Tasossa 3 ennen varsinaisen kiveyksen paljastumista pyöreän läikän halkaisija oli n. 100-110 cm, syvemmällä kiveyksen halkaisija n. 75-80 cm (tasot 4-5). Lieden pyöreä pohja oli 6-7 kerroksessa. Liedestä saatiin 4 kpl. 14-C näytteitä (KM 27122:407b-e,

näytteet 2-5), joista näyte 2 vietiin analyysiin keväällä 1992 (Hel-3184, 4650 + - 120 BP). Lienee ajateltavissa, että mahdollisen hautaustoimituksen jälkeen haudan kaakkoispäähän olisi tehty mainittu liesikiveys, tai että liesi ja läikkä liittyvät punamullan valmistukseen paikalla.

LÖYTÖAINEISTO

Löydöt (KM 27122:1-407)	kpl.	g
Metalliesineitä	3	
Kuonankappaleita	3	57
Saviastianpalat		
	19	97
historiallisen ajan	4	22
Palaneita savenpaloja	157	203
Kvartsit		
Esineet		
kaapimet	24	181
kärjet ja veitset	7	94
muut esineet, retusoidut ja käyttöjälkiset kvartsit	39	189
ytimet	14	886
iskukivet ?	2	152
iskokset	478	1078
yhteensä	564 kpl.	2570 g
Pii		
iskokset ja retusoidut	2	2
tuluspii	3	28
yhteensä	5 kpl.	30g
Liuske ja kivilaji		
esineet t. hiotut katkelmat	5	10
iskokset	4	2
yhteensä	9 kpl.	12g
Palanut luu		
määritetyt	107	
yhteensä	3514 kpl.	987g
<i>purupikkää</i>	1	< 1g

Valtaosa kaivausalueesta oli löydöllistä. Kaikkiaan 43:sta koeruudesta löytöjä oli 30:ssa. Näistä 1 koeruutu sisältyi avattuun koeojaan, jonka kaikki 16 muuta kaivausruutua olivat niin ikään löytöjä sisältäviä. Löytöjä oli eteläisimmästä (kaakkoisimmasta) koeruudesta 116/109 lähes pohjoisimpaan (luoteisimpaan) saakka (283/118).

Eniten täysin löydöttömiä ruutuja oli aivan kaivausalueen eteläisimmässä osassa ja toisaalta aivan sen pohjoisosassa. Välillä 150-220 kaikki koeruudut olivat löydöllisiä ja lähes poikkeuksetta myös värjäytyntä kulttuurimaata sisältäviä. Löydöt tulivat turpeen alta lähtien enimmillään aina n. 1 metrin syvyyteen (9-10:een kaivauskerrokseen) saakka.

Kappalemäärältään yleisin löytöaineisto oli palanut luu (yli 3500 palaa/n. 1 kg), joka keskittyi yläterassille, kaivausalueen keski- ja eteläosaan, koejoaan ja sen lähialueelle. Rikkaimmat ruudut olivat koekuoppa 169/109 sekä koejassa ruudut 193/107, 192/103-4, 192/99-101 sekä koekuoppa 160/109, kaikissa yli 200 palaa, suurimmillaan yli 100 g. Luunpaloja oli pintakerroksista aivan pohjaan saakka. Pohjoisosan kuopista alaterassilla ei luuta löytynyt. Määritetty luuaineisto (ks. liite: Pirkko Ukkonen: luuanalyysi) käsitti 107 palaa, joista lajilleen määritetyistä valtaosa (48) kuului hirvälle lähes yhtä monta (46) yleensä nisäkkäälle määritettyjä. Kallanluita oli 13 kpl., joista ainakin 7 haulle kuuluneita. Eri lajeissa ei määritettyjen fragmenttien puitteissa voitu havaita keskittyviä.

Kvartsiaineisto oli kaiken kaikkiaan melko vähäinen (564 kpl./2,5 kg) ja keskittyi niin ikään yläterassin alueelle keski- ja eteläosaan kaivausaluetta. Rikkaimmat löytöruudut - enimmilläänkin vain runsas 50 löytöä - sijoittuivat koejoaan (rikkain punamullan värjäämä 192/107) sekä ojan kaakkoispuolelle (täällä erityisesti 169/109). Muutamissa koejoan sekä tämän kaakkoispuolen koeruuduissa (jälleen ruutu 169/109) määritettiin useampia esineitä (kaapimia, kärkiä, veitsiä ja purasimia ? ym.). Alaterassin ruudut olivat joko löydöttömiä tai niissä oli enintään muutamia kvartsi-iskoksia tai esineitä (täällä yli 10 kvartsia ainoastaan ruudussa 250/109).

Muutamit liuske- ja kivilaji-iskokset ja esineet löytyivät koejoasta ja sen läheisistä koekuopista pohjoisosan ruudusta 262/130 löytynyttä hioimen katkelmaa (:396) lukuun ottamatta. Näiden joukossa oli 3 hiotun esineen katkelmaa, jotka oli ilmeisesti retusoitu uusiokäyttöä varten kaapimeksi (:214) tai kärjeksi (:273, :287 ja :337). Piiaineisto oli vähäinen (5 kpl.) ja lähinnä tuluspiitä, ilmeisestikin myöhemmältä historialliselta ajalta ja peräisin pintakerroksesta (tai resistentistä kerroksesta). Yhdessä oli kuitenkin retussia (:46).

Asuinpaikan tarkemman ajoituksen kannalta tärkeä keramiikka-aineisto oli vähäinen (varsinaiselta kaivetulta alueelta 12 palaa) ja peräisin sekä etelä- että pohjoisalueelta kaikkiaan 10 kaivausruudusta. Aineisto on lähinnä pienistä koristelemattomista astianpaloista koostuvana varsin vaikeasti tulkittavaa keramiikkaa, jonka valtaosa on kuitenkin asbesti- sekä kiille- ja hiekkasekoitteista tavaraa (saviaineekseltaan punertavia paloja :134, :146 heikkoa leimakoristelua ?, :325, :366 leimakoristeen jäännöstä?, :382, heikosti naarmupintaista keramiikkaa sekä :388, 2 kpl. ruskeanharmaata tavaraa). Yksi reunapala alueen pohjoisosasta (ruutu 262/113) on kyljestä ristikkäisesti verkkomaisella vinouurrekoristelulla ja myös reunan päältä heikosti vinoilla uurteilla koristeltu pala epineoliittista keramiikkaa (:395, ns. L-keramiikkaa muistuttava). Samasta kaivausruudusta löytyi myös kvartsikaavin sekä muutama -iskos. Edellä mainitut saviastianpalat kuulunevat kivikauden loppujaksoon ja epineoliittiseen/varhaismetallikautiseen vaiheeseen.

Kolmea kylkipalaa voi pitää rautakautistyyppisenä (:7 ilmeisesti vanhasta peltomultakerroksesta, yhdessä lasitetun astianpalan, palaneiden savenpalojen ja kvartsikaapimen ja -iskosten kanssa; :375 ja erityisesti :400). Nämä olivat molemmilla terasseilla. Löytöinä talletettiin myös muutama selvästi myöhempään historialliseen aikaan kuuluva astianpala (osin lasitettuja, :8, :363, :372).

Edellä esitetyn aineiston lisäksi löytyi muutamia saviastianpaloja varsinaisen kaivetun alueen ulkopuolelta koeojan läheisyydestä, siitä 15 m luoteeseen, aiemmin kaiveskeltua ja sortunutta törmänreunaa tarkasteltaessa. Kaikki ovat asbestisekoitteisia ja samasta löytöhorisontista (30-35 cm pinnasta). Yksi pala (:402) on isoilla rombimaisilla kuopilla koristeltu lähinnä itäistä rombikuoppakeramiikkaa oleva pala. Kaksi kuopanneriveillä koristettua palaa (:403) ovat samasta astiasta, mahdollisesti suurilla kuopilla ja kuopanteilla koristettu pala (:404) vielä samaan astiaan kuuluva. Nämä astianpalat ovat lähinnä kampakeramiikan tyyppilliseen vaiheeseen kuuluvia ja edustavat rombiaiheella koristetun astianpalan ja aiemmin asuinpaikan löytymisen yhteydessä löytyneen palan kanssa asuinpaikan varhaisvaihetta. Selvästi samaan keramiikkaan kuuluvaa ei löytynyt varsinaiselta kaivausalueelta.

Saviastianpalojen lisäksi löytyi kaivausalueelta myös runsas 150 kpl. palaneita savenpaloja, jotka kaikki tulivat pintakerroksesta tai syvemmältä löytyessään paksummasta resistentistä sekoittuneesta horisontista. Samoista yhteyksistä löytyi myös muutamia metalliesineen katkelmia ja rautakuonaa (rautaveitsi kahvaruotoineen, :13, peltomultakerroksesta, samasta ruudusta mm. kvartsikaavin ja käyttöjälkisiä iskoksia sekä lasitettu keramiikanpala sekä "rautakautistyyppinen" pala keramiikkaa (:7).

YHTEENVETO

Lieksan Pokronlammen (n. 93,7 m mpy.) rannalla koekuopitettiin n. 180 m pituinen kaistale korkean rantatörmän ja rautatieleikkauksen n. 20-40 m levyisellä välialueella. Pyrkimyksenä oli tehdä perusselvitys asuinpaikan laajuudesta ja luonteesta. Kuopituksen kattaman tutkimusalueen laajuus oli n. 3500 m². Itse koekuoppien ja koeojan kaivausala oli 69 m². Lähes koko kuopitetulla alueella voitiin todeta asuinpaikan merkkejä, joten muinaisjäännöksen rajojen määrittely ei toteutunut aivan yksiselitteisesti. Rautatien rakentaminen sekä jyrkän rantatörmän sortuminen näyttävät lohkaisseen ja tuhonneen osan asuinpaikasta yläterassilla.

Tutkimuksen perusteella voitiin alue jakaa karkeasti kahteen erilliseen alueeseen: ns. ylä- ja alaterassiin. Näistä yläterassin (n. 99-103 m mpy.) asuinpaikka-alue oli selvästi löytörikkaampi, kulttuurikerros paksumpi - yleensä 30-40 cm, rantatörmän lähellä yli 50 cm vahvuinen - voimakkaammin värjäytynyt ja horisontaalisesti yhtenäisempi. Täällä varsinaisen asuinpaikan ydinalueen voi katsoa kattavan n. 1200-1400 m² alan. Alueelle kaivetun koeojan kulttuurikerroksessa oli havaittavissa n. 2-2,5-metrinen ja lähes metrin syvä kuopanne, jonka tulenpitokerroksesta saatiin vähäinen 14-C-näyte. Lisäksi ojan yläosassa oli punamultaläikkä (mahdollinen hauta) sekä tähän liittyvä liesikiveys. Lieden hiilinäytteistä yksi analysoitiin Helsingin yliopiston ajoituslaboratoriossa (Hel-3184, 4640 + - 120).

Alaterassilla (n. 96-100 m mpy.) sekä löydöt että huomiot kulttuurikerroksesta olivat huomattavasti vähäisemmät. Kuitenkin heikkoa

kulttuurikerrosta oli täälläkin arviolta n. 1000 m² alalla. Ylä- ja alaterassin välialueella olleet tuoreet kuopat ja niiden aiheuttamat resentit maakerrokset vaikeuttivat kaivamista ja huomiointia. Muutamat löytyneet metalliesineet, kuonanpalat, palanut savi ja astianpalat liittynevät paikalla olleeseen myöhempään toimintaan.

Kivilöytöaineisto koostui valtaosiltaan kvartseista (runsas 500 kpl./2,5 kg), joiden joukossa erotettiin n. 70 esinettä ja käyttöjälkistä kvartssia. Vähäisen liuskeaineiston joukossa oli hiottujen esineiden katkelmista retusoituja kärkiä sekä kaavin. Vähäinen piiaineisto pintakerroksesta oli lähinnä tuluspiitä, ilmeisesti asuinpaikan myöhäisimmältä käyttöajalta, tai mahdollisesti vasta paikan tuoreimpaan löytöaineistoon liittyvää. Palanutta luuta oli ainoastaan yläterassilta runsas 3500 palaa (n. 1 kg). Aineistosta saatiin määritettyä runsas 100 palaa hirven- ja hauenluuta sekä tarkemmin lajilleen määrittämättömiä nisäkkään- ja kalanluita.

Molemmilta terasseilta löytyneet toistakymmentä saviastianpalaa ovat enimmäkseen koristelemattomia pieniä asbestisekoitteisia paloja. Keramiikka lienee lähinnä epineoliittista/varhaismetallikautista. Muutamaa palaa voi pitää rautakautistyyppisinä. Lisäksi kaivetun alueen ulkopuolelta ylemmältä terassilta löytyi muutamia paloja kam-pakeraamiikkaa (lähinnä Ka II:1) sekä ilmeinen rombikuoppakeramiikan pala, joka ajoittuneen suunnilleen samanaikaiseksi hiiliajoitetun lieden (ja punamultaläikän) kanssa asuinpaikan vanhempaan vaiheeseen. Pokronlammen asuinpaikan varhaisvaiheessa asuinpaikka näyttäisi sijoittuneen yksinomaan korkeammalle yläterassille. Mahdollisesti Pielisen vedenpinta peitti tuolloin vielä ainakin osan alaterassia. Koko asuinpaikka näyttää sen sijaan olleen käytössä myöhemmin kivikauden loppuvaiheessa, varhaismetallikaudella ja rautakaudella. Pokronlammen asuinpaikan alue kaupungin keskustan läheisyydessä on suosittua ulkoilualuetta, jossa ainakin asuinpaikan yläterassin luoteisosan reuna on jatkuvasti kuluvana vähitellen tuhoutumassa.

LUETTELO KARTOISTA

		S.
Ote peruskartasta 4332 02 LIEKSA (1982)		20
Yleiskartta 1:500	A3	21
Vaaituskartta 1:500	A3	22
Profiilikartta 1:25, koeojan itä- (kaakkoisprofiili)	A3	23
Tasokartta 1:50, koeoja, taso 2,	A4	24
Tasokartat 1:25, koeojan koillisosa tasot 2,5; 3; 3,5; 4; 5	A4	25-29

LUETTELO NEGATIIVEISTA JA KUVISTA

88841 (k. 4)	Yleiskuva yläterassilta peruslinjaa $y=100$ pitkin n. kohdasta 145/100 kohti luodetta
88842 (k. 5)	Yleiskuva yläterassilta n. kohdasta 215/110 kohti etelää
88843	Koeruutu 199/100 kohti itää (koillista), kulttuurikerrosta
88844	Työkuva, koeojaa kaivetaan ojan yläpäästä kuvattu lounaaseen
88845	Yleiskuva yläterassin reunasta kohti luodetta, taustalla kaivetaan koeojaa
88846-849 (k. 1)	Yleiskuva yläterassin kaivauspaikalle, ojaa kaivetaan oikealla, vas. reunassa rautatieleikkaus, kuv. ratapenkan päältä n. kohdasta 190/120 kohti SW-SE
88850	Koeojan alaosa (lounaispää), taso 3, kulttuurikerrosta, kuv. kohti koillista
88851	Koeojan koillispäätä, 2 krs. punamultaläikkää ja oik. reunassa valkoisena näkyvä tuleva lieden kohta
88852 (k. 17)	Koeruutu 170/99 yläterassin rinteessä polun kohdalla, selvä tuore pintakerros ja sen alainen 15 cm paksu kulttuurikerros, jossa hiilipartikkeleja ja löytöjä, kuv. koilliseen (ylärinteeseen)
88853 (k. 9)	Koeojan koillisosaa ja sen laajennusta, 2 taso, punamultaläikkä ja lieden kohta valkoisena näky-

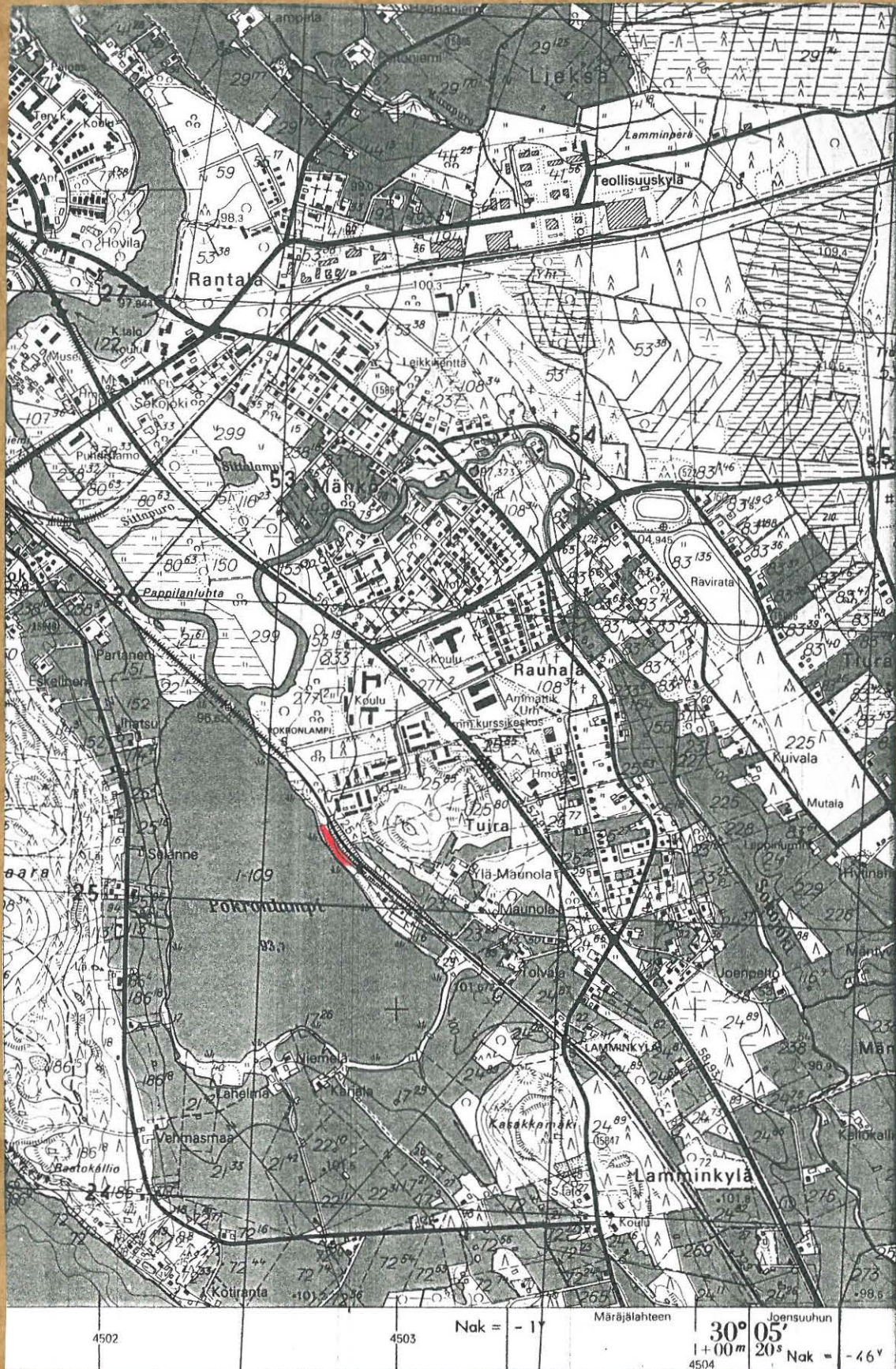
- vissä, kuv. kaakkoon
- 88854 (k. 19) Löytörikkaim koeruutu 169/109, jossa punertavaa kulttuurimaata, likamaata ja löytöjä, hiilikerros ilm. suht. resentti (resenttejä löytöjä), kuv. kohti pohjoista
- 88855 Koeruutu 262/113, jossa hieman likamaata ja palanutta hiekkaa, keramiikanpala ja kvartsikaavin, kohti koillista
- 88856-861 (k. 2) Panoraama Pokronlammen asuinpaikalle laiturilta (n. 225/ kohdalla), kuv. NNW-ESE
- 88862 (k. 6) Työkuva, koeojan ja sen laajennuksen kerrosta 2,5 kaivetaan, etualalla laajennuksen kohdalla punamultaläikkä, kohti etelää
- 88863 (k. 10) Koeoja ja sen laajennus, taso 2,5, punamulta ja likamaaläikkä sekä pyöreän lieden pintakerrosta, kuv. kaakkoon
- 88864 Koeojaa, ruutu 192/100, 5 krs. ylh. koekuoppa 192/99, puolipyöreänä likamaaläikkänä erottuvaa kuopanteen segmenttiä, kuv. kohti lounasta
- 88865 (k. 18) Koeruutu 205/104, 2 resenttiä pintahorisonttia, alla kulttuurimaata, taustalla törmän raunassa oleva kuoppa, jonka profiilista keramiikkalöytöjä, kohti luodetta
- 88866 (k. 12) Koeoja ja sen laajennus, taso 3 punamultakuvio ja liesi, kohti kaakkoa
- 88867 (k. 11) Kuten edell. kohti lounasta
- 88868 (k. 7) Työkuva, koeojan 3-tasoa piirtämässä Nina Strandberg, kohti etelää
- 88869 (k. 13) Liesikiveys koeojan laajennuksen ruuduissa 191-192/106.50-107, taso 3,5, kuv. lounaaseen
- 88870 Liesikiveys, 4-tasossa, kuv. lounaaseen
- 88871 (k. 14) Liesikiveys ja läikkä, 4-tasoa, kuv. kaakkoon
- 88873 (k. 15) Liesikiveys tasossa 5, kuv. kaakkoon
- 88874 (k. 16) Liesikiveyksen pohja, tasot 6-7, kuv. kaakkoon
- 88877 (k. 8) Kuopanne koeojan profiilissa, ruudut 192/99-100, kuv. kohti kaakkoa
- 88884-886 (k. 3) Panoraama alaterassille rajapyykin 4 (kp 2:n) kohdalla, kuv. kohti E-SSE

LUETTELO DIAPOSITIIVEISTA

- 25639 Yleiskuva yläterassille peruslinjalta y=100, n. kohdasta 145/100 kohti luodetta
- 25640 Yleiskuva asuinpaikka-alueelle pohjoisesta rautatielinjalta, asuinpaikka radan oikealla puolella rataleikkauksen päällä
- 25641 Yleiskuva alaterassille kohti kaakkoa
- 25642 Työkuva, koeojaa ja sen laajennusta kaivetaan (kaivauskerrosta 2,5), punamultaläikkä ojassa, kuv. lounaaseen
- 25643 Koeojan lounaispäättä (alaosaa), 3-tasoa, kulttuurimaata, pieniä nokimaaläikkiä, kuv. koilliseen
- 25644 Koeojan 5-tasoa, ruutu 192/100, kaarevaa kulttuurimaaläikkää (kuopannetta), kohti lounasta
- 25645 Koeojan kaakkoista (eteläistä) profiilia, ruudut 192/99-100, kuopanne näkyvissä
- 25646 Koeoja ja sen laajennus, punamultaläikkää ja taustalla lieden pintakerrosta, 2-tasoa kohti kaakkoa
- 25647 Koeoja ja sen laajennus, pm- ja likamaaläikkiä sekä liesi taustalla, tasoa 2,5 kohti kaakkoa
- 25648 Koeoja ja sen laajennus, punamultaläikkää ja liesi, taso 3, kohti kaakkoa
- 25649 Liesikiveys ja punamultaläikkä koeojassa, taso 3, kohti luodetta
- 25650 Koeojan liesikiveys ja pm-läikkä, taso 3,5 kohtilounasta
- 25651 Koeojan liesikiveys ja pm-läikkä, taso 3,5 kohti kaakkoa
- 25652 Koeojan liesikiveys ja punamultajälkiä, 4-tasoa kohti kaakkoa
- 25653 Koeojan liesikiveys sekä pm-jälkiä, 4-taso kohti lounasta
- 25654 Koeojan liesikiveys, 5-tasoa kohti lounasta
- 25655 Koeruutu 199/100, kulttuurikerrosta, NE-profiili
- 25656 Koeruutu 170/99, pinnan alla resentti löydötön kerros, alla löydöllinen kulttuurikerros, kuv. ylärinteeseen kohti koillista
- 25657 Koeruutu 205/104, 2 resenttiä pintahorisonttia ja kulttuurikerrosta näiden alla, kuv. luoteeseen

LIEKSA 24 POKRONLAMPPI

Ote peruskartasta LIEKSA (1982)
4992 02

• Kaivausalueen koordinaatit (keskus)
 $x = 7021.52$
 $y = 4502.80$
 $z = 95.103$

LIEKSA 24 POKRONLAMPI

K. Katiskoski 1991

Yleiskartta

mk 1: 500 20 m

Kp1 103,37 m mpy. (lukema 067)

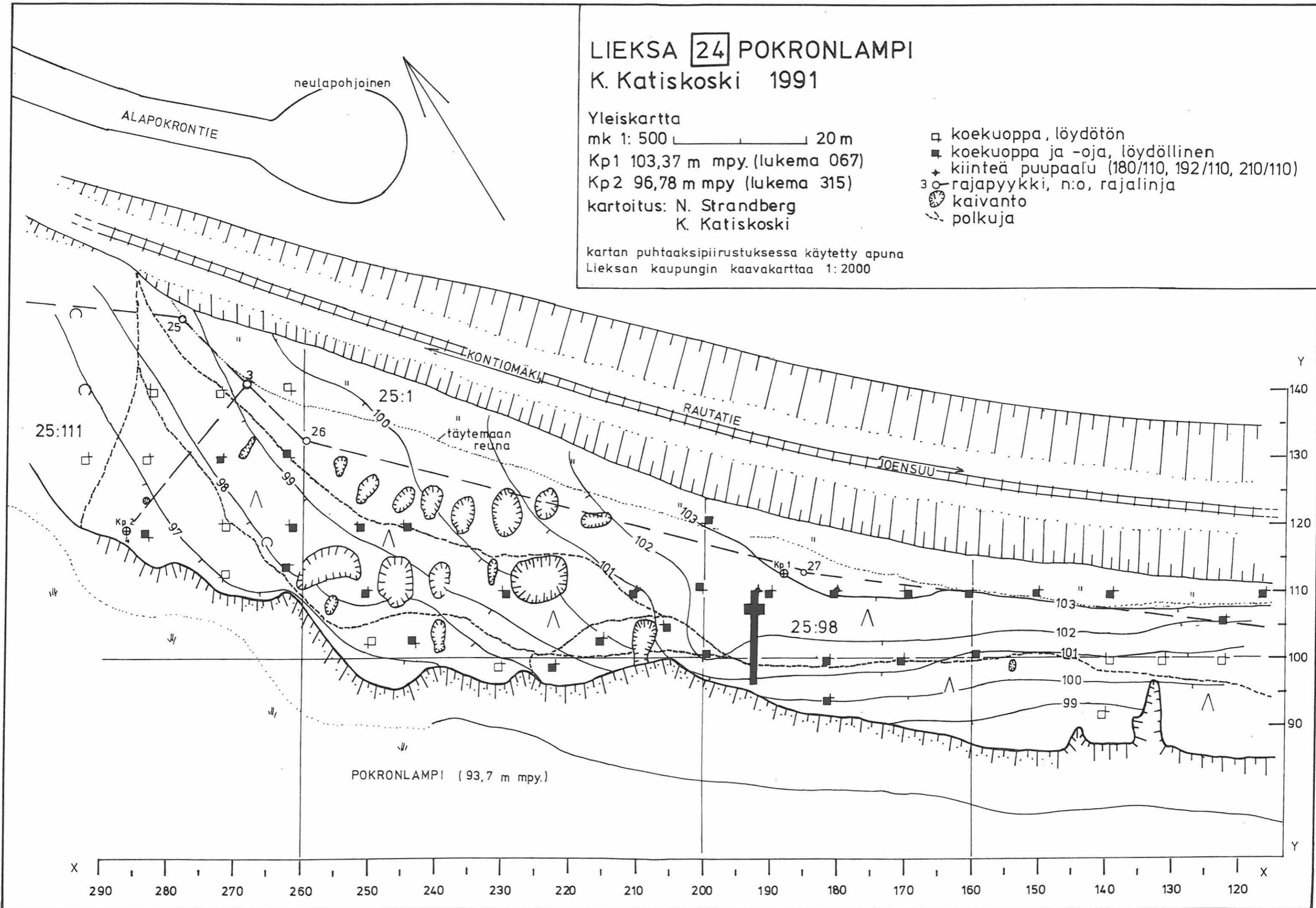
Kp2 96,78 m mpy (lukema 315)

kartoitus: N. Strandberg

K. Katiskoski

- koekuoppa, löydötön
- koekuoppa ja -oja, löydöllinen
- + kiinteä puupaalu (180/110, 192/110, 210/110)
- rajapyykki, n:o, rajalinja
- ⊙ kaivanto
- ⋈ polkuja

kartan puhtaaksi piirustuksessa käytetty apuna
Lieksan kaupungin kaavakarttaa 1:2000

LIEKSA 24 POKRONLAMPI

K. Katiskoski 1991

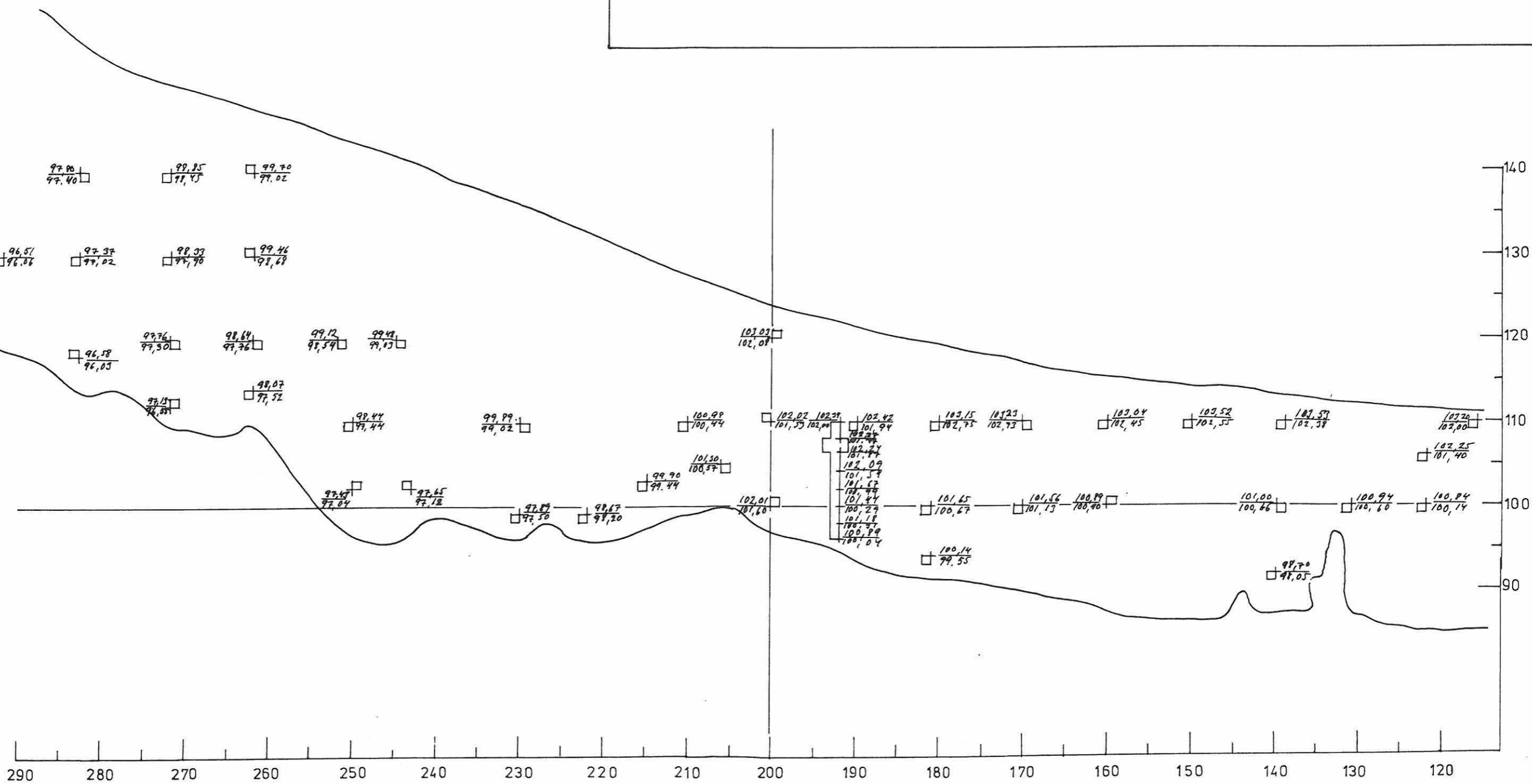
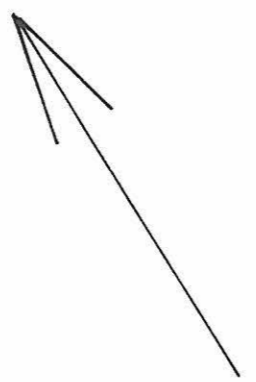
Vaaituskartta

mk 1: 500 20 m

Kp1 103,37 m mpy. (lukema 067)

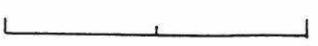
Kp2 96,78 m mpy. (lukema 315)

luvut muutettu absoluuttisiksi korkeusluvuiksi

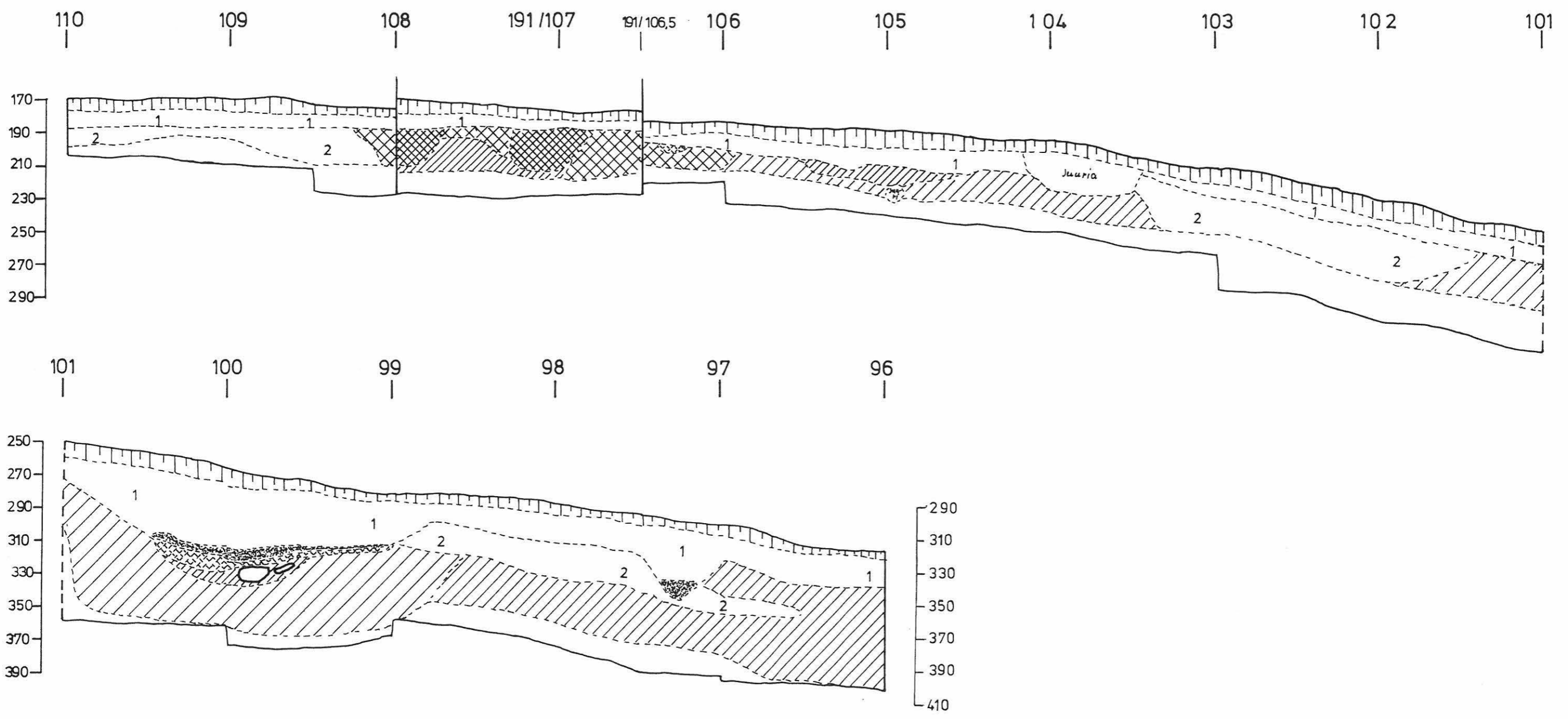

LIEKSA 24 POKRONLAMPI

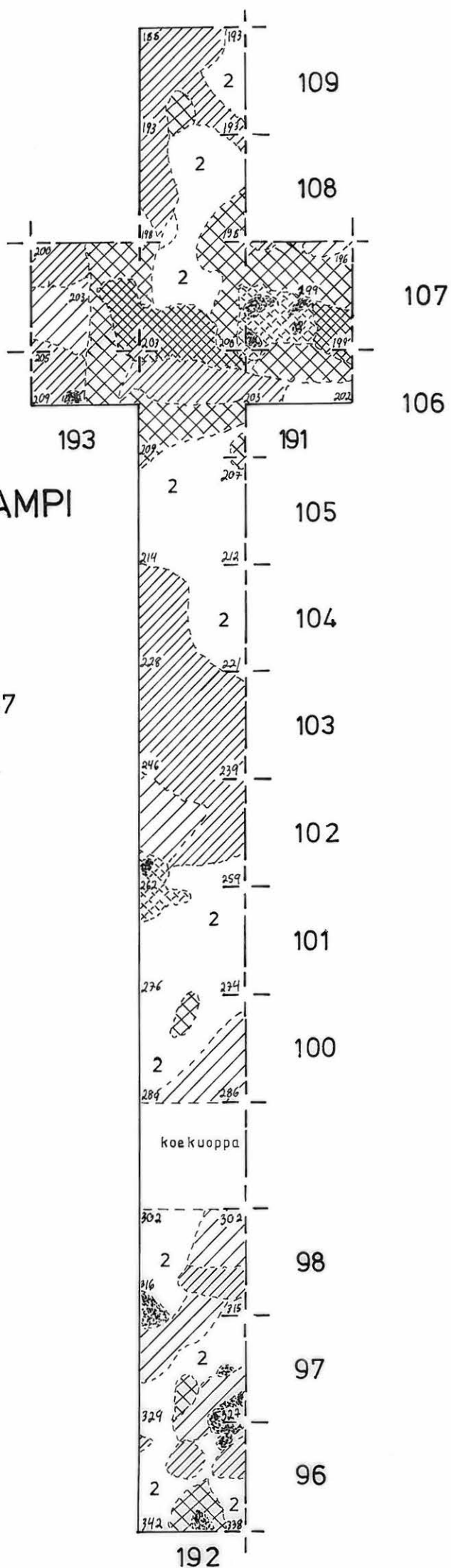
K. Katiskoski 1991

Profiili 192/96-110 ja 191/106,5-107 lännestä
 mk 1:25 1m
 kp 1 103,37m mpy, lukema 067
 piirt. N. Strandberg

	likamaa		turve
	heikko likamaa		1 huuhtoutunut / sekoittunut hiekka
	erittäin heikko likamaa		2 rikastunut hiekka
	punamulta		noki
	punaiseksi värjäytynyt hiekka		kivi
	valkoinen palanut maa		

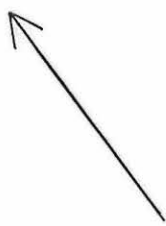

LIEKSA **24** POKRONLAMPI
 K. Katiskoski 1991

Ruudut 96-109/191-193
 taso 2
 mk 1:50 2m
 kp1 103,37m mpy, lukema 067
 piirt. N. Strandberg

- likamaa
- heikko likamaa
- punamulta
- punaiseksi värjäytynyt hiekka
- valkoinen palanut maa
- rikastunut hiekka
- noki

LIEKSA 24 POKRONLAMPI

K. Katiskoski 1991

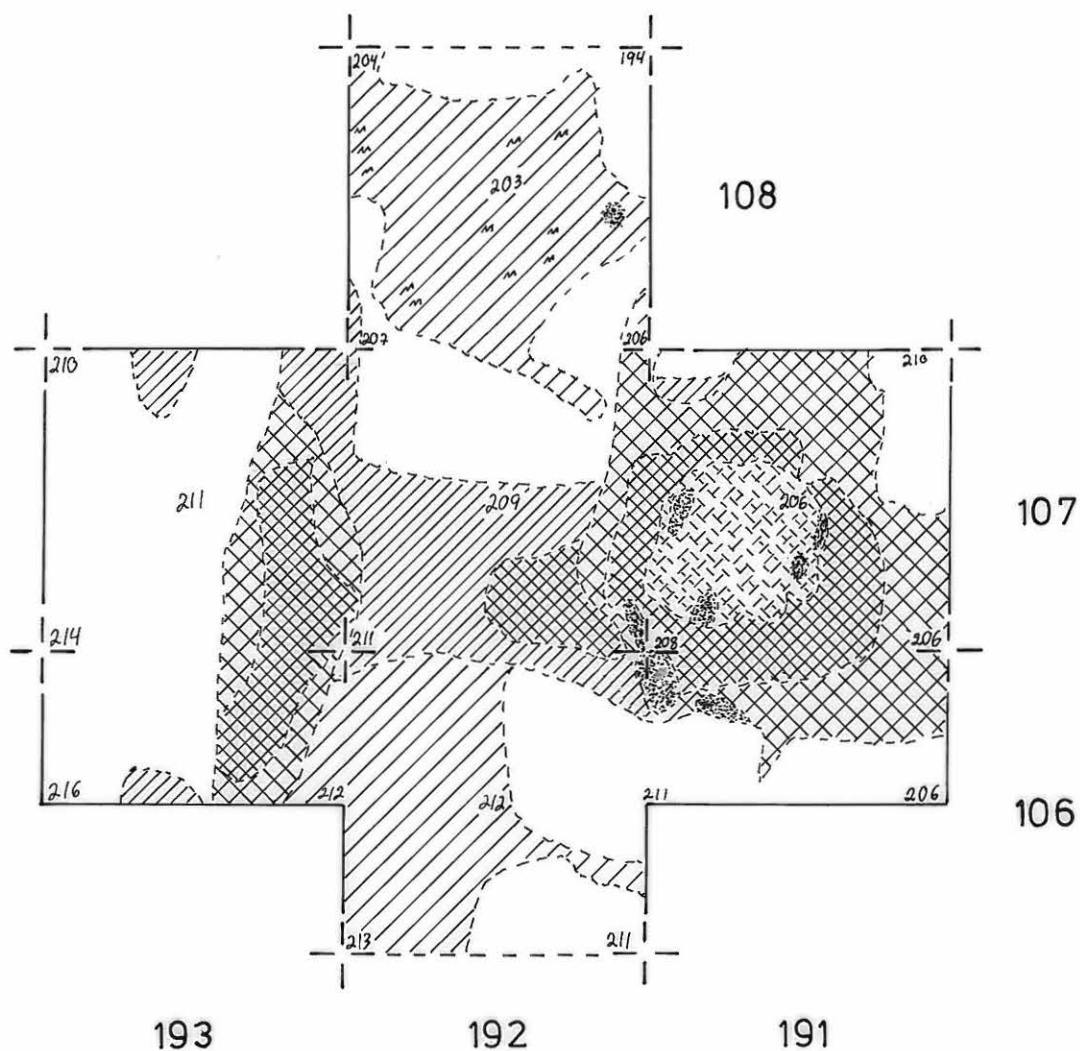
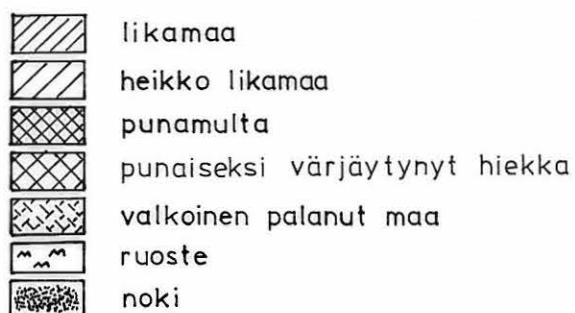
Ruudut 106-108 / 191-193

taso 2,5

mk 1:25 1m

kp1 103,37 m mpy, lukema 067

piirt. N. Strandberg

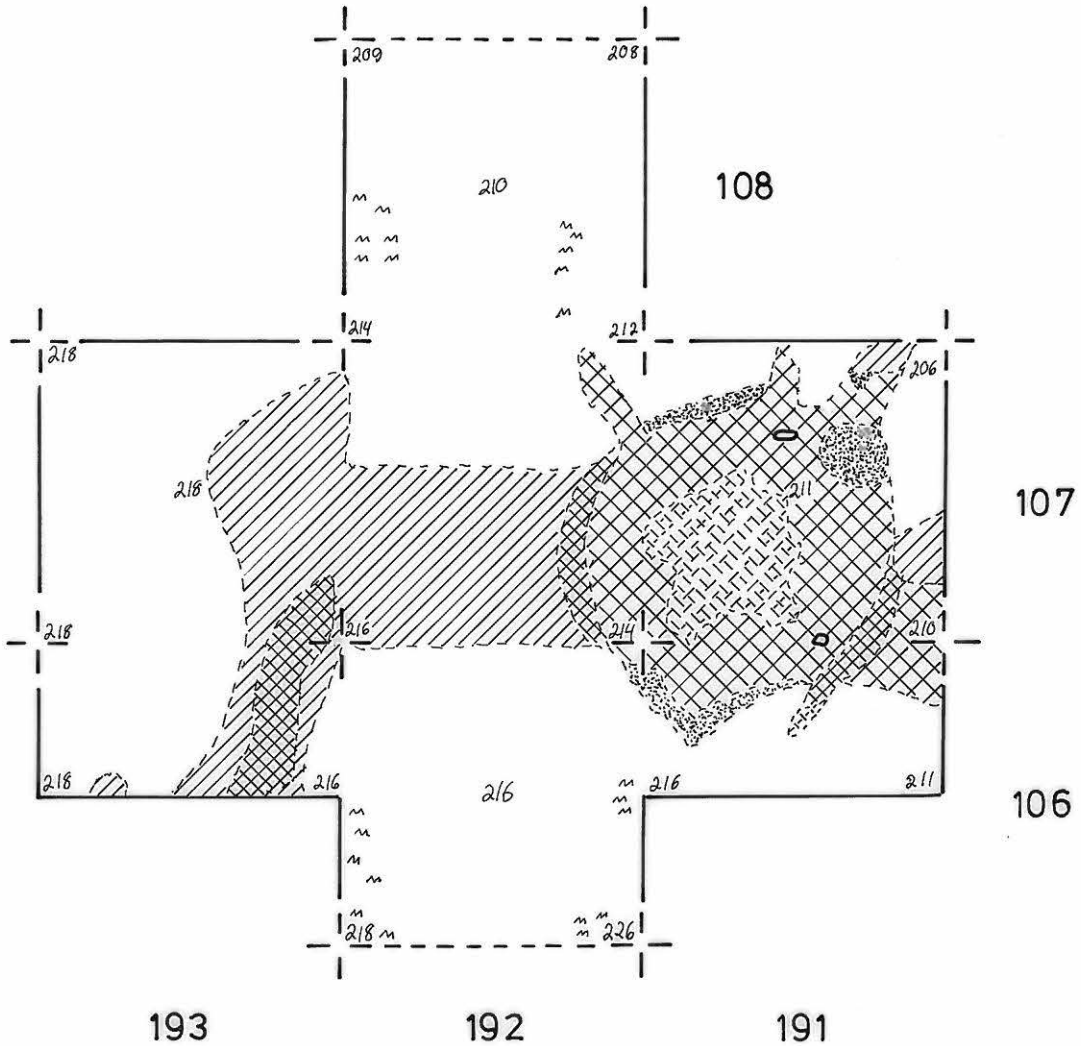
LIEKSA 24 POKRONLAMPI

K. Katiskoski 1991

Ruudut 106-108/191-193
taso 3

mk 1:25 1m
kp1 103,37 m mpy, lukema 067
piirt. N. Strandberg

- likamaa
- punamulta
- punaiseksi värjäytynyt hiekka
- valkoinen palanut maa
- ruoste
- noki
- kivi

LIEKSA 24 POKRONLAMPI

K. Katiskoski 1991

Ruudut 106-107/191-193

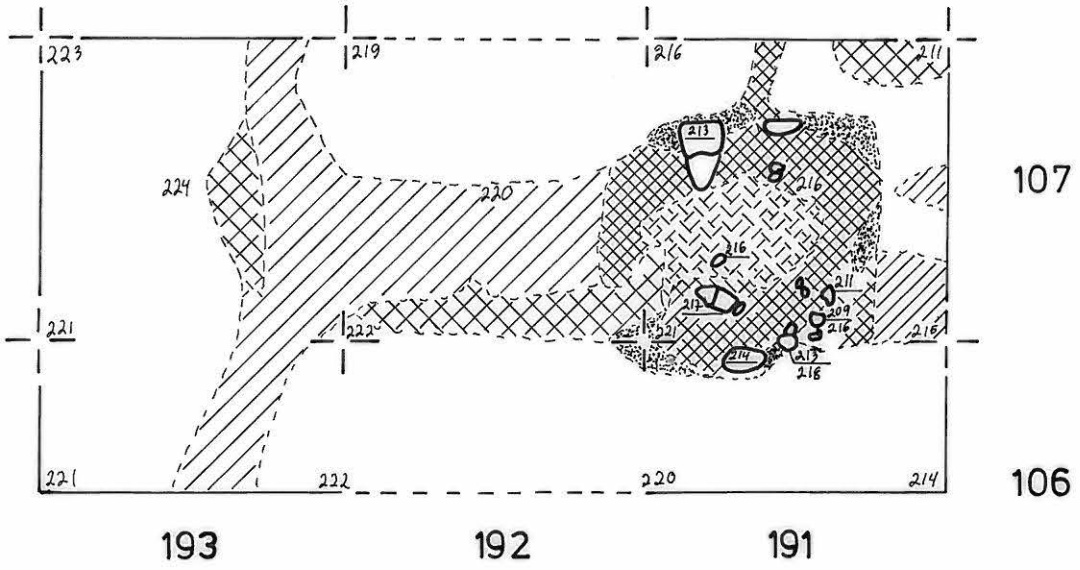
taso 3,5

mk 1:25 1m

kp1 103,37 m mpy, lukema 067

piirt. N. Strandberg

- likamaa
- heikko likamaa
- punamulta
- punaiseksi värjäytynyt hiekka
- valkoinen palanut maa
- noki
- kivi

LIEKSA 24 POKRONLAMPI

K. Katiskoski 1991

Ruudut 106-107/191-193

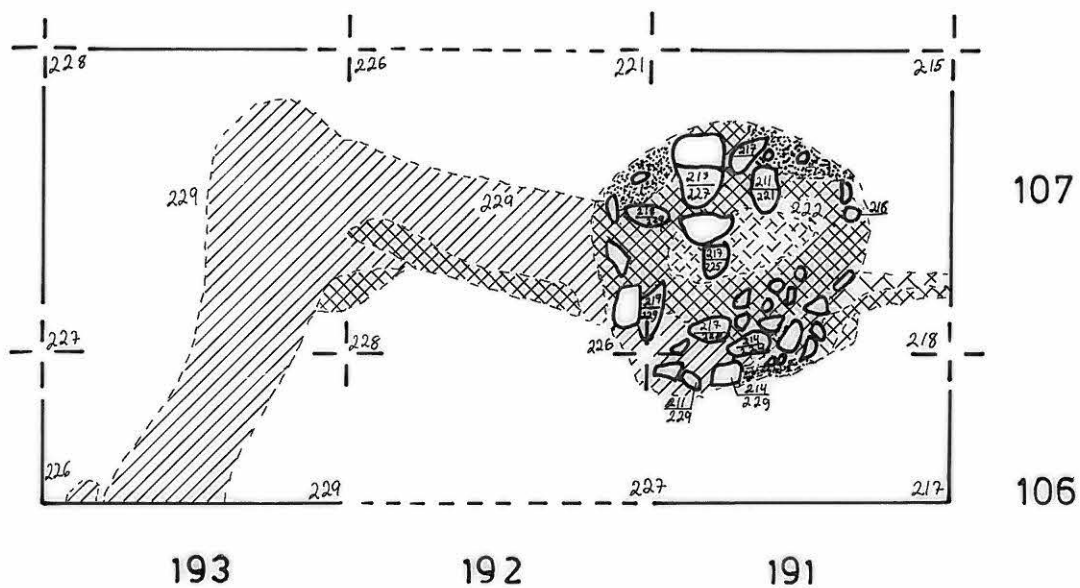
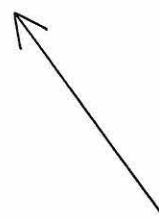
taso 4

mk 1:25 1m

kp1 103,37 m mpy, lukema 067

piirt. N. Strandberg

	likamaa
	punamulta
	punaiseksi värjäytynyt hiekka
	valkoinen palanut maa
	noki
	kivi

LIEKSA 24 POKRONLAMPI

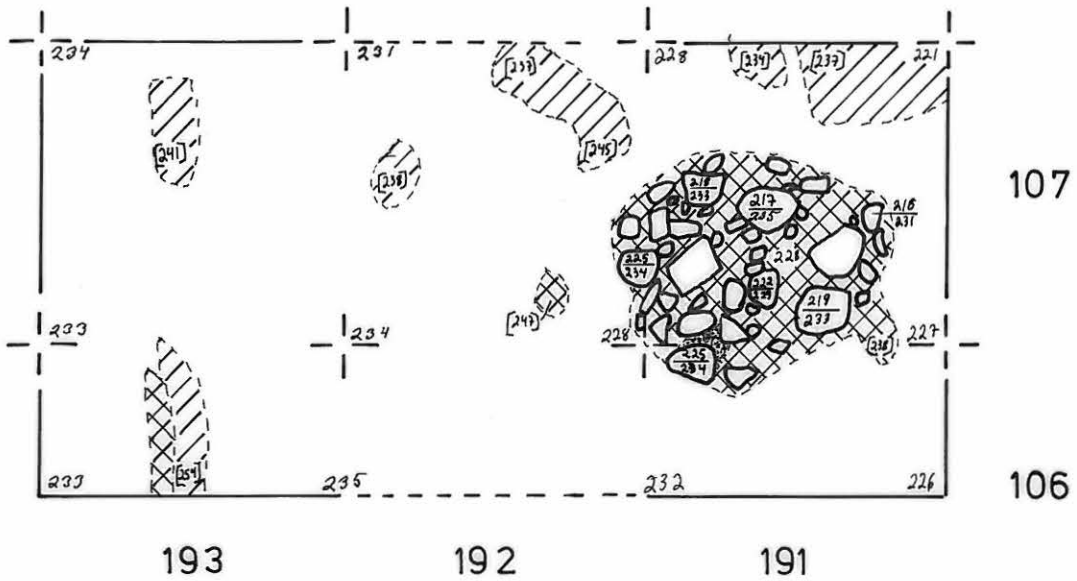
K. Katiskoski 1991

Ruudut 106-108/191-193
taso 5mk 1:25 1m

kp1 103,37 m mpy, lukema 067

piirt. N. Strandberg

- heikko likamaa
 punaiseksi värjäytynyt hiekka
 noki
 kivi

LIEKSA 24 POKRONLAMPI

30a-b

panoramakuva

K. 1. Yleiskuva yläterän kaivauspaikalle, kesämaa kasvetaan rikkalla var. reunana rautatie-leikkaus kuv. räkienkan (-leikkausalueen) puolta n. kohdasta 190/120 kohti SW-SE

K. 2. Panoraama Polronlammen asuinpaikalle laiturilta (n. 225/ kohdalta), kuv. kohti NNW-ESE

K. 3. Yleiskuva rannasta alateränille rapa-
pyykki n:o 4 (kop 2:n) kohdalta,
kohti E-SE

f. 88846-849

f 88856-861

f 88884-886

K. 4. Yleiskuva gläteranilta peruslinjaa
 f 88841
 y=100 pitkin n. kohdasta 145/100
 kohti NW

K. 5. Yleiskuva gläteranille n. kohdasta
 f 88842
 215/110 kohti S

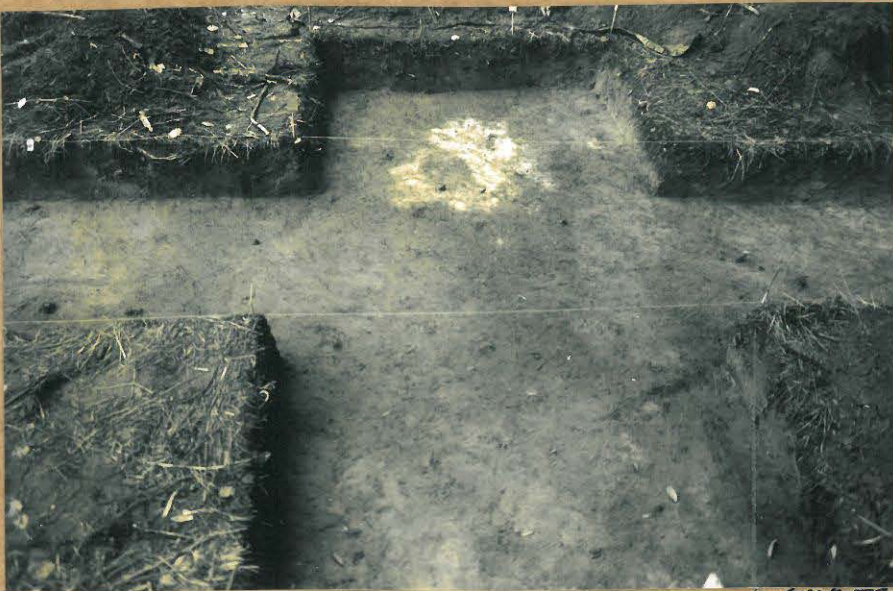
K.6. Työkuva kotojan ja sen laajennuksen kerrusta 2/5 kaivetaan runamulta löydettyä alan laajennuksen kohdalla, kohti S f 88862

K.7. Työkuva kotojan S-tarua piirittävissä Nina Strandberg, kohti etelää f 88868

K.8. Kuopauksen kohtaa kotojan kaakelirajasta (v. itä) profiilita f 88877 K. Katiskoski 1991

K. 9. Koojan koillisosa ja sen laajennus 2-
tasa punamulta liivikivi ja veden lämpö
vaikutuksena näkyvät, kohti SE + 88853

K. 10. Koojan ja sen laajennus
tasa 2.5 punamulta liivikivi
ja tavistalla lieden pinta-
lasi. → SE + 88863

K. 11. Koojan laajennuksen lieri, + 88867
3-tasa kohti SW

K. 12. Koojan ja sen laajennus,
tasa 3 punamulta liivikivi ja lieri kohti SE + 88866

K. 13. Lieri kivien koojan laajennuksen
(191-2/106.50-107), tasa 3,5 kohti SW + 88869

K. Kattokuvus 1991

K. 14. Liesikivien ja puu-
läkelien, 4-tarsoa koki-
sti

K. 15. Liesikivien ja puu-
tarsoa 5, koki. SE

K. 16. Liesikivien ja puu-
tarsoa 6-7 koki. SE

K. 17. Koivuista 170/99 yläteräsiirtä f 88852
 kohdalla tuore pintakeräys ja pöly-
 nen kultt.-ker. josta löydettiin 1842, → NE

K. 18. Koivuista 205/104 2 keskeistä pintakeräystä
 alla kulttuurimateriaalia, josta löydettiin
 formen rannan kaivanto, josta keräsimateriaalia,
 → NW

K. 19. Löytörikkäin koivuista 189/109 f 88854
 puhertavana kultt.-maata, lähinnä
 ker. ilm. tuore, kohti N K. Kattokaskei 1991

HELSINGIN YLIOPISTON
AJOITUSLABORATORIO
Snellmaninkatu 3
00170 Helsinki
Puh. 191 3436

Museovirasto
Esihistorian toimisto

AJOITUSTULOKSIA

Lab. no.	Näyte	$\delta^{13}\text{C}$	Ikä (BP)
Hel-3175	Turku, Halinen, KM-26714	- 25.4	2620 $\pm$ 110
Hel-3176	Masku, Mäksmäki, näyte 1	- 23.1	1100 $\pm$ 100
Hel-3177	Masku, Mäksmäki, näyte 2	- 23.8	510 $\pm$ 110
Hel-3180	Laukaa, Hartikka, 1991	- 25.1	modern
Hel-3182	Ranua, Kultisalmi, näyte 1	- 24.7	7320 $\pm$ 140
Hel-3183	Ranua, Kultisalmi, näyte 6	- 25.5	1090 $\pm$ 110
Hel-3184	Liekka, Pokronlampi, näyte 2	- 25.9	4640 $\pm$ 120
Hel-3186	Pielavesi, Meijerinkangas hiilikuoppa (410/300)	- 25.3	modern
Hel-3187	Pielavesi, Meijerinkangas tulisija 2 (439/320)	- 25.4	1910 $\pm$ 110

Tulos on ilmoitettu vuosina vuodesta 1950 AD lukien ja perustuu ^{14}C :n puoliintumisaikaan 5568 vuotta. Epätarkkuuteen ($\pm 1 \sigma$) sisältyvät näytteen mittauksista ja tarpeellisista vertailu-mittauksista aiheutuvat tilastolliset virheet. $\delta^{13}\text{C}$ arvo on annettu promilleina suhteessa PDB standardiin. Jos $\delta^{13}\text{C}$ arvo on ilmoitettu on annettu ikä korjattu isotooppifraktioitumiselle vastaamaan $\delta^{13}\text{C}$ arvoa -25 ‰.

Helsingissä 12.11.1992

Högne Jungner

^{PERRONLAMPI}
LIEKSA 24 ~~Perronlampi~~ / K. Katiskoski 1991

Luuanalyysi 13.3.1992 Pirkko Ukkonen

Materiaali oli hajanaista ja melko huonosti säilynyttä. Aineistosta määritettiin yhteensä 107 fragmenttia, jotka jakautuivat seuraavasti:

Alces alces	48 fr.	
Mammalia sp.	46	
Esox lucius	7	
Teleostei sp.	6	yht. 107 fr.

Hirven luufragmentit olivat ilmeisesti suurimmaksi osaksi peräisin selkänikamista, kylkiluista ja raajojen pitkistä luista eli vaikeasti tunnistettavista osista, mikä vähensi määritettyjen kappaleiden lukumäärää.

LIEKSA 11 Timitra Honkala / K. Katiskoski 1991

Luuanalyysi 13.3.1992 Pirkko Ukkonen

Aineisto oli liian pieni ja fragmentit liian voimakkaasti palaneita tarkemman luuanalyysin suorittamiseen.

Pirkko Ukkonen

Pokronlampi

LIEKSA 24 ~~Porrnlampi~~ / K. Katiskoski 1991

Luuanalyysi 13.3.1992 Pirkko Ukkonen

160/109 krs 2-3	1 phal. carpi (II/V)2 prox. fr. 1 os sesamoideus fr.	Alces alces "
169/109 krs 2	1 phal. (III/IV)1 prox. fr. 1 phal. (III/IV)1 dist. fr. 1 phal. (II/V)3 prox. fr. 1 maxillare fr. 1 vertebra fr. 6 costa fr. 1 quadratum dex. fr.	Alces alces " " Mammalia sp. " " Esox lucius
169/109 krs 3	8 costa fr. 1 dentale sin. ant. fr.	Mammalia sp. Esox lucius
170/99 krs 2	1 phal. (III/IV)2 prox. fr.	Alces alces
180/109 krs 2	1 vertebra, corpus vertebrae fr.	Mammalia sp.
190/106 krs 3	1 phal. (III/IV)2 dist. fr.	Alces alces
191/106.5 krs 5	1 vertebra fr.	Mammalia sp.
191/107 krs 1	1 maxillare/mandibula fr.	Mammalia sp.
191/107 krs 3 (2x)	1 vertebra, corpus vertebrae fr.	Mammalia sp.
192/96 krs 4	2 dens, substantia adamantina fr. 1 vertebra fr. 1 dentale fr. 1 vertebra fr.	Mammalia sp. " Esox lucius Teleostei sp.
192/97 krs 1	1 dens, substantia adamantina 1 vertebra, corpus vertebrae fr.	Alces alces Mammalia sp.
192/98 krs 3	1 centrotarsale dex. fr. 1 phal. (III/IV)1 prox. fr. 1 phal. (III/IV)1 dist. fr.	Alces alces " "
192/99 krs 4	1 vertebra, corpus vertebrae fr.	Mammalia sp.
192/99 krs 5	1 vertebra, proc. articulatus fr.	Mammalia sp.

192/100 krs 2	1	costa fr.	Mammalia sp.
192/100 krs 3-4	1	phal. (III/IV)1 dist. fr.	Alces alces
	1	phal. (III/IV)1 diaph. fr.	"
	4	dens, substantia adamantina fr.	"
	4	costa fr.	Mammalia sp.
192/100 krs 5	1	phal. (III/IV)1 prox. fr.	Alces alces
192/100 krs 6	1	phal. (III/IV)2 dist. fr.	Alces alces
192/100 krs 7	1	astragalus sin/dex. fr.	Alces alces
	1	phal. (III/IV)1 prox. fr.	"
192/101 krs 2	1	phal. (III/IV)1 prox. fr.	Alces alces
	1	phal. (III/IV)3 dist. fr.	"
	1	phal. carpi (II/V)1 prox. fr.	"
	1	maxillare/mandibula fr.	Mammalia sp.
	2	vertebra fr.	"
192/101 krs 3	2	phal. (III/IV)1 prox. fr.	Alces alces
(192/101 krs 3-4)	1	phal. (III/IV)1 dist. fr.	"
	1	phal. (III/IV) prox. fr.	"
	1	phal. (III/IV)3 fr.	"
	6	costa fr.	Mammalia sp.
192/102 krs 1	1	phal. (III/IV)2 prox. fr.	Alces alces
	1	vertebra, proc. art.	Mammalia sp.
	1	costa prox. fr.	"
192/102 krs 2	1	phal. (III/IV)1 dist. fr.	Alces alces
	1	vertebra, proc. articulosus	Mammalia sp.
192/102 krs 3	1	phal. (III/IV)2 prox. fr.	Alces alces
	1	costa fr.	Mammalia sp.
192/103 krs 1	1	femur, caput femoris fr.	Alces alces
	1	tibia dex. dist. fr.	"
	1	pelvis, acetabulum fr.	"
	1	radius dex. prox. fr.	"
192/103 krs 2	1	radius sin. dist. fr.	Alces alces
	1	mc III-IV dist. fr.	"
	1	vertebra, proc. articulosus	"
192/103 krs 4	1	tibia sin. dist. fr.	Alces alces
192/103 krs 6	1	phal. (III/IV)2 prox. fr.	Alces alces
192/104 krs 2	1	phal. (III/IV)3 prox. fr.	Alces alces
	1	costa fr.	Mammalia sp.
192/105 krs 1	1	costa prox. fr.	Mammalia sp.

192/106 krs 2	1 cuneiforme dex. fr.	Alces alces
192/107 krs 2	1 phal. (III/IV)1 dist. fr. 1 vertebra, corpus vertebrae fr.	Alces alces "
192/107 krs 3	1 palatinum fr. 1 quadratum fr. 1 lepidotrichia fr. 2 vertebra fr.	Esox lucius " " Teleostei sp.
192/107 krs 3 (2x)	1 phal. (III/IV)1 dist. fr. 1 vertebra fr.	Alces alces Teleostei sp.
192/107 krs 4	1 dentale dex. ant. fr.	Esox lucius
192/107 krs 4 (2x)	1 vertebra fr.	Teleostei sp.
192/108 krs 2	1 phal. (III/IV)1 prox. fr. 1 vertebra fr.	Alces alces Teleostei sp.
192/109 krs 2	palamatonta luuta, ilm. resentti (suurehkon nisäkkään pitkän luun kappale)	
222/98 krs 2	1 os sesamoideus fr.	Alces alces

LIEKSA 11 Timitra Honkala / K. Katiskoski 1991

Luuanalyysi 13.3.1992 Pirkko Ukkonen

kpa 3

1 costa fr.

Mammalia sp.